

Kırsal Alanda Turizmle Modernleşen Kadın

Nazlı UÇAR *

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü, İSTANBUL

*Sorumlu Yazar

nazliucar@gmail.com

Özet

Turizm, yerel toplum (ev sahibi) ile turist (misafir) bir araya gelmelerini sağlayarak, farklı kültürel ve sosyal yapıya sahip olan toplumların kaynaşmasına neden olmaktadır. Özellikle kırsal alanda yerel halk, turizm sayesinde kentsel değerlerle karşılaşarak modernleşme yönünde ilerlemektedir. Bu çalışmada, antropoloji bilimi'nin bakış açısıyla Gökçeada'da Yeni Bademli ve Uğurlu Köyleri'nde ev pansiyonculuğu yapan kadın işletmecilerin profili ortaya konulup, turizmle birlikte nasıl modernleştiği anlatılacaktır. Çalışmanın verileri, pansiyon işletmecilerinin tamamına uygulanan mülakatlardan elde edilen bilgilere ve sahada yapılan gözlemlere dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gökçeada, Kültürel Değişme, Modernleşme ve Kadın, Turizm, Turizm Antropolojisi

Becoming Modern Woman in Rural Areas through Tourism

Abstract

By combining local people (land lords) and tourists (visitors), tourism causes to blend societies which have different cultural and social structures. Especially, in rural areas, due to tourism, local people encounter with urban values and advance in modernity. This study aims to submit the profiles of landladies in Gökçeada's Yeni Bademli and Uğurlu villages and how they become modernized by tourism from an anthropological point of view. The data is gathered from interviews done with all the landladies and participatory observations made in the field.

Key Words: Gökçeada, Cultural Change, Modernization and Woman, Tourism, Anthropology of Tourism.

1.GİRİŞ

Turizm, öncelikle farklı kültürlerin ve değişik halkların bir iletişim aracıdır. Bir kültür aktarıcısı olarak farklı sosyo-kültürel yapıları, değişik yaşam biçimlerini, çeşitli gelenek, görenek ve bilgi sahibi insanları bir araya getirir, birbirlerinden etkilenmelerini sağlar. Bu nedenle turizm yalnızca eğlence, hedonizm değildir. Artık, turizm sosyal bir olgu olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, **turizm, kültür** ve gelişme arasında oldukça güçlü bir bağ vardır (Pekin, 2011: 32).

Turizmi, "kişilerin sürekli yaşadıkları yerleşme ünitelerini (daimi ikametgâhlarını) değiştirmeden (şehir, köy vb.) hayatlarının bir kısmını, geçici bir süre için başka yerleşme ünite(lerine)sine veya bu yerleşme ünite(lerinin)sinin sınırları içinde bir başka alan(lar)a, yerleşmek kaygısı olmadan ve hayatını kazanma amacı bulunmadan, yalnız ve/veya grup halinde yaptıkları coğrafi yer değiştirme hareketi" olarak tanımlayabiliriz.

Kültürün tanımına ise birçok antropolog açıklık getirmeye çalışmıştır. Bugün bütüncü kültür tanımlarının belki de en iyisini yapan antropolog E.B.Tylor göre "kültür ya da uygarlık, bir toplumun üyesi olarak, insanoğlunun öğrendiği (kazandığı) bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür" (Güvenç, 1999: 100-101).

Turizmin de, kültürün de temelinde insan ve insan toplulukları vardır. Turistler başka coğrafyalara giderek yeni insanlarla, toplumlarla temasa geçerek yeni sosyal ilişkiler kurmaktadır. Bir yandan gittikleri yerleri sosyal açıdan etkilemekte, bir yandan da kendileri de etkilenmektedir. Böylece farklı kültürlere sahip toplumların sosyal yapılarında zamanla değişimler meydana gelmektedir.

Turizmin, ağırlıklı olarak gelişmemiş veya gelişmekte olan toplumları daha fazla etkilediğini söylemek mümkündür. "Tarımsal uğraşların egemen olduğu köylerde ve küçük kasaba topluluklarında turizm, çalışma yerlerindeki fonksiyonel farklılaşmanın ileri düzeyde biçimlenmesine, pazar ekonomisine bağımlılığın giderek artmasına, yaşama standartlarının ve tüketim normlarının yükselmesine ve değişmesine, dış çevre ile ilişkilerin yoğunlaşmasına, tercih ve değer yargılarının dışa kapalılığı yansıtan kalıplardan ayrılmasına elverişli ortam ve koşullar yaratarak, toplumsal değişimi modernleşme yönünde gerçekleştirmektedir" (Eralp, 1974:6-7).

Kırsal alanda yapılan turizmin özellikle kadın bireyler üzerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür. Tarım ve hayvancılıkla uğraşılan köylerde genellikle "ev pansiyonculuğu" ve "apart" gibi küçük ölçekli konaklama tesisleri bulunmaktadır. Ev pansiyonculuğu, "turistik

talebin yoğun olduğu dönemlerde ucuz ve temiz yatak kapasitesi yaratabilmekte ve turistlerin yeni bir toplumsal yapıyı yakından tanımasını kolaylaştırmaktadır. Bazı aileler devamlı oturmakta oldukları evlerinin bir veya birkaç odasını turizm mevsimi boyunca normal bir ev düzeni içinde pansiyon haline dönüştürmektedir. Dolayısıyla pansiyonlarda sağlanan alışılmış hizmetlerin bu evlerde de yerine getirilmesi gerekmektedir. Bir apartman katının veya evin tamamen döşenerek kiralanması ev pansiyonculuğu sayılmaktadır” (Sezgin, 2001: 92). Kırsal alanda bu gibi tesislerin işletmeciliğini ağırlıklı olarak “kadın ve/ya kadınlar” yapılmaktadır. Pansiyon işletmeciliği, konaklama ünitesinin temizliği (çarşafın yıkanması, değiştirilmesi ve ütülenmesi, tuvaletlerin temizlenmesi vb.) gibi “kadın /ev işi” olarak görülen görevlerden oluştuğu için kırsal kesimde erkekler bu görevi yapmaktan çekinmekte ve bunu kadınlara devretmektedir. Bu bağlamda da kadın, kentli turist ile daha fazla bir araya gelmekte ve kentsel değerleri daha çabuk özümsemektedir. Ayrıca bu sayede ekonomik özgürlüğünü ele almakta ve aile içerisinde daha fazla söz sahibi olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı ev pansiyonculuğu konusunda Türkiye’de önemli bir konuma sahip olan Gökçeada’da ev pansiyonculuğu yapan kadın işletmecilerin profilini çıkartıp turizmle birlikte nasıl modernleşme yönünde ilerlediklerini ortaya koymaktır.

2.YÖNTEM

Çanakale iline bağlı olan Gökçeada, ilçe merkezi ve 9 köyden oluşur. Eski Bademli, Dereköy, Kaleköy, Tepeköy, Zeytinli koruma altına alınmış eski Rum köyleridir. Eşelek, Uğurlu, Şirinköy ve Yeni Bademli ise 1984 yılından sonra 2510 sayılı iskân kanunu ile kurulmuş köylerdir.

Adada ev pansiyonculuğu yapılan yerler ilçe merkezi ile iskan kanunu ile kurulan köyler (Eşelek, Uğurlu, Şirinköy ve Yeni Bademli) ve Dereköy’e köye bağlı Şahinkaya Mahallesi’dir. Çalışmada önce köylerdeki hane sayısı ve ev pansiyonculuğu yapanlar belirlenmiştir (Bkz. Tablo a-1). Çalışmada turizmin kırsal alanda kadına olan etkisi üzerinde durulacağı için ilçe merkezindeki pansiyonlar çalışma dışında bırakılmıştır.

Köyde yaz kış oturup ev pansiyonculuğu yapan hanelere bakıldığında, Uğurlu Köyü’nde %71’inin, Yeni Bademli Köyü’nde ise %40’ının ev pansiyonculuğu yaptığı belirlenmiştir. Bu iki köyde ev pansiyonculuğunun diğerlerine oranla daha fazla yapılması nedeniyle diğer köyler de çalışma kapsamında çıkartılmıştır.

Çalışma yapılacak olan sahanın sınırları belirlendikten sonra hazırlanan mülakat formu 16 Şubat- 1 Mayıs 2009 tarihlerinde arasında uygulanmıştır. Bu süre içerisinde, Yeni

Tablo a-1: Yerleşim Yerlerinde Ev Pansiyonculuğu Yapan Hane Sayıları

YERLEŞİM YERİNİN ADI	HANE SAYISI	PANSİYONCULUK YAPAN HANE SAYISI
Yeni Bademli	130	52
Uğurlu	90	64
Eşelek	55	20
Şirinköy	150	20
Şahinkaya Mah.	35	2

Bademli Köyü’nde 52 haneyle, Uğurlu Köyü’nde ise 64 haneyle görüşülmüştür.

Çalışmanın yöntemi kısaca özetlenecek olursa, veriler mülakat ve gözlem tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Mülakat tekniği, araştırmacıya yüz yüze bir görüşme olanağı sağlayıp, gözlem yapabilme fırsatı da vermiştir.

3.ANALİZ VE VERİLERİN YORUMLANMASI

3.1 Yeni Bademli ve Uğurlu Köyleri

Yeni Bademli Köyü, 1984 yılında iskan kanunu ile gelen vatandaşlar için kurulmuştur. İlk önce Isparta’nın Sütçüler ilçesinin Çandır Köyü’nden gelen 92 hane, köyleri Karacaören Barajı sularının altında kaldığı için buraya yerleştirilmiştir. Çandırılılar yerleştirildikten sonra köyde boş evler kaldığı için, ertesi yıl adada balıkçılığı geliştirilmesini sağlamak amacıyla Karadeniz’in çeşitli illerinden 22 hane daha buraya yerleştirilmiştir. Bu 22 hanenin dağılımı şöyledir; 7 hane Samsun, 5 hane Ordu, 5 hane Trabzon, 5 hane Giresun. İlçe merkezine 3 km uzaklıkta olan köy, adanın kuzeydoğusunda yer almaktadır. Bademli Köyü’nün eteklerine kurulduğu için Yeni Bademli adını almıştır. Köylünün başlıca geçim kaynağı turizm, tarım, hayvancılık ve balıkçılıktır. Bu köydeki Karadenizli bir aile ile başlayan ev pansiyonculuğu günümüzde tüm adada en yaygın konaklama alt yapısını oluşturmaktadır.

Uğurlu Köyü, 1985 yılında Burdur’dan 40, Muğla’dan ise 60 hanenin buraya yerleştirilmesiyle kurulmuştur. Burdur ilinin Bucak ilçesine bağlı Karacaören ve Kızıllı Köyleri’nden ve Muğla ilinin Milas ilçesine bağlı Sek Köyü’nden gelenlerin adaya yerleştirilme sebebi, bu köylerin Karacaören Baraj Gölü’nün etkisi altında kalmasıdır. Muğla ilinin Yatağan ilçesine bağlı Eskihisar Köyü’nden gelenler ise köylerine Yeniköy Termik Santrali’nin kurulması nedeniyle adaya gelmişlerdir. Köyün ilçeye uzaklığı 24 km’dir. Köylülerin başlıca geçim kaynağı turizm, tarım ve hayvancılıktır.

Köy muhtarlarından elde edilen bilgilere göre çalışma yapılan iki köyün toplam nüfusu 794’tür. Yeni Bademli Köyü, Gökçeada merkezine yakın olduğu için son yıllarda pek çok memur ve askeri personel, kiracı olarak bu köye yerleşmiştir. Bu nedenle bu köyün nüfusu Uğurlu’ya göre daha fazladır. Yeni Bademli Köyü’nün ortalama hane büyüklüğü 3,4 iken, Uğurlu Köyü’nün ki 3,8’dir.

3.2 Kadın İşletmecilerin Profili

Pansiyon işletmecisinin tanımını en yalın haliyle “pansiyonu işleten kişi” olarak yapabiliriz. İşkur’a göre pansiyon işletmecisinin yapması gereken görevler şunlardır; a) Boş yerleri bildirmek ve odaları kiraya vermek, b) Erzakları, teçhizatı ve eksiklikleri satın almak ve yemek listesini düzenlemek, c) Oda ücretlerini toplamak ve faturalarını vermek, d) Örtülerin değiştirilmesine, odaların temizlenmesine, yemeklerin pişirilmesine ve servis yapılmasına doğrudan nezaret etmek, e) Yemek salonu, mutfak, erzak deposu ve diğer bölümlerin temiz tutulmasını ve sağlık kurallarına uygun olmasını sağlamak, f) Personeli istihdam etmek, eğitmek, öğretmek ve gerekirse işten çıkarmak, g) Maliyet hesaplarını ve diğer kayıtları tutmak, h) Yemeklerin pişirilmesine ve servise ve odaların temizlenmesine katılabilmek, i) Binanın bakımı ve tamir işlerini düzenleyebilmek, vb. görev ve işlemleri yerine getirmektedir. (<http://meslek.kamudunyasi.com>)

Yeni Bademli ve Uğurlu Köylerinde Pansiyon işletmeciliği yapanların cinsiyet dağılımında toplamda % 92'sinin kadın olduğu tespit edilmiştir (Bkz. Tablo b-1). Ortalama 10 yıldır ev pansiyonculuğu yapılan Gökçeada'da, devlet, turizmi başlatmak için önce ev pansiyonculuğu kursu açmıştır. Bu kursta temizliğin nasıl yapıldığını, çarşaf ve pikelerin nasıl serildiğini anlatan, pansiyonun iç düzenini öğreten dersler verilmiştir. Erkekler kursta verilen dersleri ev işi olarak nitelendirdikleri için eşlerini göndermişlerdir. Bu nedenle pansiyonculuk başta kadın işi olarak görülüp öyle de devam etmiştir. Aynı zamanda kadın müşteriler göz önüne alındığında, hizmet gereği oda giriş ve çıkışlarında bir erkeğin hizmet vermesinin zaman zaman bir rahatsızlığa sebebiyet verebileceği kanaati hâkimdir. Bu nedenle pansiyondaki işler ağırlıklı olarak kadın tarafından yapılır. Pansiyon işletmecilerinin % 7,8'i ise erkektir. Bunun nedeni bu işletmecilerin bazılarının sosyal ilişkilerinin kuvvetli olması, bazılarının da eşlerinin yeterli düzeyde eğitimlerinin olmamasından kaynaklanmaktadır.

Kadın işletmecilerin %82,2'si hane başkanı erkeğin eşi statüsündedir. Bu durum kadının pansiyon işletmesinde erkekten daha fazla söz sahibi olmasına rağmen topluma karşı haneyi erkek bireylerin temsil ettiğinin bir göstergesidir. Hanelerde %4,7 oranında hane başkanı kadın vardır ve bunların eşleri hayatta değildir.

Kadın işletmecilerin yaşlarının ortalaması 47,4'tür. Doğum yerlerinin idari ayrımının dağılımı incelendiğinde %77,6'sı köyde doğup sosyalleştiği görülmektedir. Bu oran Yeni Bademli Köyü'nde %73,1 iken Uğurlu Köyü'nde %81,3'tür. Aradaki bu fark Yeni Bademli Köyü'ne Karadeniz Bölgesi'nden gelenlerin ağırlıklı olarak ilçe merkezinden adaya göç etmelerinden kaynaklanmaktadır. İşletmecilerin ağırlıklı olarak köy doğumlu olmaları bize kentsel değerlerle sadece turizmle birlikte karşılaştıklarının bir göstergesi niteliğindedir.

Yeni Bademli Köyü'ndeki kadınların %16,7'sinin, Uğurlu Köyü'nde ise %25,4'nün ya eğitimi hiç yoktur ya da okuryazar seviyesindedir. Eğitimi olan kadınların büyük bir çoğunluğu (%76,2) ise sadece ilköğretim mezunu seviyesindedir. Eğitim seviyesinin yüksek olmaması turizm kalitesini de doğrudan etkilemektedir. Eğitim seviyesi yükseldikçe işletmeci ve müşteri arasında kurulan iletişim bağı farklılaşmakta ve vizyonun gelişmesiyle birlikte sunulan imkanlar ve kalite artmaktadır.

Tablo b-1: Pansiyon İşletmecisinin Cinsiyeti

	GENEL TOPLAM	KADIN		ERKEK	
		n	%	n	%
GENEL TOPLAM	116	107	92,2	9	7,8
YENİ BADEMLİ PANS. İŞL.	52	48	92,3	4	7,7
UĞURLU PANS. İŞL.	64	59	92,2	5	7,8

İşletmeci kadınların medeni durumu ağırlıklı olarak (%88,8) evlidir. Daha sonra düşük yüzdelerle eşi ölmüş (%5,6) ve bekar (%4,7) kişiler gelmektedir. Medeni durumu boşanmış olarak gözüken sadece bir frekans vardır. Bu durum turizmle birlikte modernleşme yönünde ilerlemelerine rağmen, boşanmaların köyde hoş karşılanmadığının ve geleneksel yapılarını bazı konularda hala korumaya çalıştıklarının güzel bir göstergesidir.

3.3 Turizmle Gelen Değişim

Ortalama 10 yıldır ev pansiyonculuğu yapılan Gökçeada'da turizme geçiş, iki köy içinde başlangıçta sancılı olmuştur. Pansiyonculuğu ilk başlayanlar özellikle köyün yaşlıları tarafından "köye şortluları getirip köyün ahlakını bozacaksınız" diye eleştirilmişler. Zamanla bütün köyün ana geçim kaynağına dönüşen turizm, kadınların ekonomik özgürlüklerini kazanmasına ve sosyo-kültürel açıdan modernleşme yönünde ilerlemesine neden olmuştur. Turizmle birlikte kadınların yaşadıkları bu değişimleri 7 ana grupta toplamak mümkündür;

1. Aile Yapısına Etkileri
2. Ekonomik Etkileri
3. Eğitime Etkileri
4. İlişkilere Etkileri
5. Giyim-kuşama Etkileri
6. Dile Etkileri
7. Yeme-içme alışkanlıklarına Etkileri

Turizm, turist kabul eden ülkelerde ve/ya yörelerde aile yapısını etkilemektedir. Turizmin, özellikle aile içindeki ilişkileri ve kadınların özgürleşmesini etkilemektedir (Avcıkurt, 2007: 63). Aile kavramını antropolojik açıdan, kan veya evlilik bağı ya da evlat edinme yoluyla bir araya gelmiş en az iki insanın oluşturduğu birim olarak açıklayabiliriz (Haviland, Prins vd.2008: 462). Birçok aile tipi vardır; çekirdek aile, geniş aile, geleneksel aile vb. Tarım toplumlarında görülen aile modeli için kırsal aile tanımını kullanmak mümkündür. Kırsal aile geleneksel büyük bir ailedir. İş gücüne olan gereksinimi karşılayabilmek ve toplumda statü elde edebilmek için aile büyümek durumundadır. En az iki evli çift veya iki-üç kuşak bir arada yaşar. Hane reisi, mülkiyeti ve otoriteyi elinde bulunduran en yaşlı erkektir (Bal, 1995: 43-44).

Yeni Bademli ve Uğurlu Köylerinde kırsal aile modeli görülmesi beklenirken turizmle birlikte çekirdek aile modeline geçtiği görülmektedir. Ev pansiyonculuğu yapan hanelerdeki bireylerin statülerine baktığımızda da %80'nin anne- baba ve çocuk birlikteliğinden oluşan çekirdek aileler olduğu görülmektedir. Bir başka anlatımla ev pansiyonculuğu yapan hanelerin ortalama büyüklüğü 4'tür.

Çekirdek aile modeline geçilmesindeki en büyük neden evlerde turistlerin kalabileceği alanlar yaratmaktır. Devlet iskan kanunu ile gelen köylülere altı ahır, üst katı ise 4 oda, bir mutfak, bir banyo ve salondan oluşan bir ev vermiştir. Köylüler önce evlerinin bir odasını turiste verirken zamanla evlerin ahırlarını pansiyon odalarına ve apartlara çevirmiştir. Bugün olanakları olan bazı pansiyoncular bahçelerine yeni bir bina bile inşa etmektedir. Daha fazla turist ağırlamak ve daha fazla para kazanmak için evlerindeki her alan onlar için kıymetli bir hale gelmiştir. Böylece yavaş yavaş çekirdek aile modeline geçilmiştir. Ayrıca devlet yeni evlenen çiftlere köylerdeki bir kısmın araziyi vererek onların hem ev hem de pansiyon sahibi olmalarını sağlamıştır.

Çekirdek aile modeline geçilmiş olmasına rağmen hane reisi statüsü hala erkeğin (babanın) üzerindedir. Fakat daha önce de belirtildiği gibi pansiyon işletmeciliği statüsü kadının üstündedir. Kadınlar ekonomik özgürlüklerini ele aldıkları için hane içerisinde daha fazla söz sahibi olmaya başlamışlardır. Yeni Bademli Köyü'nde bir kadın işletmeci bu durumu şu örnekle açıklamaktadır;

“Övünmek gibi olmasın ama Samsun’dan nasıl geldiysem şimdi de öyleyim. Ama buna rağmen ekonomik kararlarda daha çok söz sahibiyim. Artık pansiyonun tüm para işleriyle kızım ilgileniyor. Geçenlerde bir yerden para gelecekti, hemen kızıma yatağın taksitlerini ödemesini söyledim. Sonra eşim aradı, ‘ne oldu borç diye sordu’ sordu. Ona sormadan, borcun tamamını ödedik diye söylendi biraz. Ama artık kocama sormadan kızımın hareket ediyoruz.” – Samsunlu bir kadın.

Turizm, sayesinde okumuş kentli insanları örnek almaya başlayan işletmeci kadınlar, çocuklarının eğitimine daha fazla önem vermeye başlamıştır. Hanedeki bireylerin tamamının eğitim durumlarına bakıldığında %91’nin eğitimi olduğu görülmektedir. Eğitimi olan kişilerin eğitim düzeylerine baktığımızda yarıya yakınının (%54,6) sadece temel eğitim olan ilköğretim tamamladığı görülür. Bu yüzdellik kısımda ağırlıklı olarak pansiyon işletmecisi kadınlar ve eşleri yer almaktadır. Ardından lise mezunu (%12) olma oranı en yüksek düzeydedir. Daha sonra bunu lise üzerinde eğitim alanlar (%8,3) takip etmektedir. Temel eğitim seviyesinin üzerinde olan bireylerin çoğunlukla yeni nesilden olması eğitime verilen önemin arttığına en açık örneğidir.

Turizm sayesinde köylüler kendi içlerinde yaşadıkları ilişkilerde de daha toleranslı olmaya başlamışlardır. Bunun bir işletmecinin sözleri oldukça güzel açıklamaktadır;

“Eskiden normal bir erkek arkadaşımızla sokakta karşılınca rahatlıkla sohbet edemedik. Eskiden iki genç kız, turist olarak bu köye gelse, erkeklerin bakışlarından rahatsız olurdu. Ama şimdi tabular yıkıldı.” – genç bir pansiyon işletmecisi kadın.

Turizmin yerel halk üzerinde yaptığı etkilerden bir diğeri de giyim tarzlarının değişmeye başlamasıdır. Köydeki yaşlı kadınlar basma veya şalvar giymeye devam ederken orta yaşlı ve genç kadınlar kentli gibi giyinmeye başlamıştır. Saçlarını boyayan, askılı bluz ve kot giyen genç kızların sayısı gün geçtikçe gittikçe artmaktadır. Uğurlu Köyü, bu konuda Yeni Bademli’ye göre biraz daha tutucu olmasına rağmen orada da değişim görülmektedir.

Adaya iskan kanunu ile gelen köylüler (Karadenizli 22 hane hariç) ilk defa deniz kenarında bir yerleşim bölgesinde yaşamaya başlamışlardır. Dört tarafı denizlerle çevrili bir yere yerleşmelerine rağmen köylüler, geldikleri ilk yıllarda pek denize girmediklerini söylemektedirler. Turizmin başlamasıyla denize de yavaş yavaş girmeye başlamışlardır. Bugün, Yeni Bademli Köyü’nde kadınların % 65,6’sı, Uğurlu Köyü’nde ise %44’ü yaz aylarında fırsat buldukları denize gittiklerini belirtmişlerdir. Denize giren bu kadınların toplamda %58,7’ü (Yeni Bademli %65,6-Uğurlu %50) denize girerken mayo giymektedir. Mayo giymeyen kadınlar ise şort, elbise veya haşama ile denize girdiklerini belirtmektedirler.

Turizmle birlikte köylü kadınların şivelerinde de değişimler meydana gelmiştir. Yaşlı köylülerin geldikleri yörelerin şivesiyle konuştukları için bazen söylediklerini anlamakta zorluk yaşanmaktadır. Giyim kuşamda olduğu gibi orta yaşlı ve genç kadınlar değişimi daha hızlı yaşamaktadır. Sözcükleri oldukça net ve aksansız bir şekilde kullanılmaktadırlar.

Kadınların yeme-içme alışkanlıkları da turistlerle birlikte değişmeye başlamıştır. Yer sofrasında yemek yeme oranının gittikçe azalmaya başladığı gözlemlenmiştir. Ayrıca kadınlar

turistlerden öğrendikleri yeni yemek tariflerini de uygulamaya başlayarak mutfak kültürlerini geliştirmişlerdir.

Diğer bir değişimde evlerin dekorasyonlarında gerçekleşmiştir. Bugün pansiyoncular arasında sıkı bir rekabetin de olmasıyla birlikte işletmeciler turistleri memnun edebilmek için evlerindeki mobilyaları hızla yenilemeye başlamışlardır. Eskiden yer yatağında yatan köylüler, bugün bazalı yatakları veya çekyatları kullanmaktadır.

Her iki köyde de ev pansiyonculuğunun artık kabul görmesine ve modernite yönünde ilerlenmesine rağmen -henüz ortalama 10 yıllık bir süreç olduğu için- bazı konularda pansiyon işletmecilerinin hala müşterilerine kültürel sınırlar koyduklarını da burada söylemeliyiz.

Kültürel sınırlar, köylülerin benimsedikleri gelenek ve ahlaki değerleri, aynı ölçüde turistlerden de beklentileriyle oluşmaktadır. Adından da anlaşılacağı gibi “ev” pansiyonculuğu yapıldığı için köylüler, kendilerince ahlaksız olarak kabul ettikleri davranışlara izin vermeyerek, “evlerinin namus”unu korumak istemektedirler.

Kültürel sınırlardan doğan yasaklar en çok nikâhsız turist çiftlere uygulanmaktadır. İşletmecilerin neredeyse yarısı (%47,5) pansiyonunda evli olmayan çiftlerin kalmasından rahatsızlık duymaktadır. Çoğu pansiyoncu bu çiftlerin konaklamalarına izin dahi vermemektedir. Bu oranın zamanla düşme eğilimi göstereceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

İşletmeciler, pansiyonlarında müşterilerin içki içilmesinden daha az rahatsızlık duymaktadır ve bu konuda daha hızlı bir hoşgörü geliştirmişlerdir. Yeni Bademli Köyü’nde içki içilmesinden rahatsız olmayanların oranı % 90,4’dür. Uğurlu Köyü’nde bu oran % 74,1’e düşer. Bu da köylülerin evlilik dışı ilişkiyi, içkiden daha büyük bir günah saydıklarını veya tabu haline getirdiklerini göstermektedir.

4. SONUÇ

Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkeğin biyolojik özellikleri yanı sıra o toplumun cinsiyet kimliklerine yüklediği kültürel beklentilerdir. Türkiye’de kadının ve erkeğinin toplumdaki konumlarına baktığımızda, kadının daima ikincil bir varlık olarak tanımlandığı görülmektedir. Bu toplumsal cinsiyet eşitsizliği, tüm sosyal alanda kendisini göstermektedir. Halbuki bir toplumu ileri götürecek varlıkların başında “anne” gelmektedir. Bu statüsüyle topluma yeni bireyler yetiştiren kadının daima ön planda olması gerekir.

Kırsal alanda toplumsal cinsiyet rollerinde eşitsizlik daha yoğun yaşanmaktadır. Turizmin ve dışa açılmanın bu eşitsizliği ortadan kaldırmak için büyük bir anahtar olduğunu söylemek mümkündür. Gökçeada’da ev pansiyonculuğu yapan kadın işletmeciler örneğinde görüldüğü gibi, kırsal alanda kadınlar turizmle birlikte ekonomik özgürlüklerini ele almakta ve modernleşme yönünde ilerlemektedirler.

Kadının, annenin olanaklarını arttırmak, onu özgür düşünen, özgün üreten kılmak toplumun güçlenmesi demektir. Annesi ezilmiş, eşi horlanmış, kızı küçümsenmiş erkeğin güçlü olması olanaklı değildir. Güçlenen iletişim olanakları yanında, yaşayarak, deneyerek, tadarak hayata katılan kadın, toplumun ve ülkenin geleceğidir. Bu son çıkarımın hiç unutulmaması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Avcıkurt, C.(2007) Turizm Sosyolojisi. Ankara: Detay Yayıncılık, 63.

- Bal, Hüseyin (1995) Turizmin Kırsal Toplumda Aile İçi İlişkilerine Etkisi. İstanbul: Doğa-İnsan Yayınları, 43-44.
- Eralp, Z.(1974) Turizmin Toplumsal Değişime Sosyo-Ekonomik Etkisi. İstanbul: Doğa-İnsan Yayınları, 6-7.
- Güvenç, B. (1999) İnsan ve Kültür. İstanbul: Remzi Kitabevi, 100-101.
- Haviland, W.,Prins H., Waltrath, D., McBride, B. (2008) Kültürel Antropoloji. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 462.
- Pekin, F. (2011) Çözüm: Kültür Turizmi. İstanbul: İletişim Yayınları, 32.
- Sezgin, O.M. (2001). *Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı*. Ankara: Detay Yayıncılık, 92.

İNTERNET KAYNAKLARI

- <http://meslek.kamudunyasi.com/Pansiyon-Isletmecisi-Kendi-Isletmesinde-Calisanlar-1355i.cgi>. Son Erişim Tarihi: 9 Eylül 2011